

Tulliniemen luontopolku – reitti Suomen eteläisimpään kärkeen Tulluddens naturstig – vägen till Finlands sydligaste spets Tulliniemi Nature Trail – Explore the southernmost point of mainland Finland

Hiirihaukka
Ornvråk
Buzzard
Buteo Buteo

Närhi
Nötskråka
Jay
Garrulus glandarius

Pähkinähakki
Nötskråka
Nutcracker
Nucifraga caryocatactes

Tulliniemi on oivallinen paikka lintujen tarkkailuun.
Tulludden är en utmärkt plats för fågelskådning.
Tulliniemi is an excellent location for bird-watching.

Tervetuloa Tulliniemeen!

Manner-Suomen eteläisintä luontopolkua pitkin pääset jalkaisin suoraan ulkosaaristoon, Suomen eteläkärkeen, missä Saaristomeren ja Suomenlahden tyrskyt sekoittuvat. Polku kulkee luonnonsuojelualueella.

Tulliniemi on monen uhanalaisen lajin turvapaikka sekä tärkeä lintujen levähdys-alue ja merilinnuston pesimäalue. Sen kautta kulkee yksi lintujen päämuuttoväylistä. Varsinkin syksyisin niemellä voi saada huikkeitä luontokokemuksia, kun muuttavat linnut kerääntyvät niemen kärkeen ennen meren ylitystä. Ketojen ja hiekkarantojen kasvi- ja hyönteislajisto on ainutlaatuinen. Myös alueen vedenalainen luonto on arvokas. Vedenalaiset riutat ja hiekkasärkät ylläpitävät monimuotoista elämää. Merenkulkuun ja sotahistoriaan liittyvä kulttuuriperintö on huomattava.

Luontopolku on 6,7 km pitkä. Se on merkitty valkopäisillä tolpile.

Polku on paikoin vaikeakulkuinen eikä sovellu liikuntaesteisille. Kalliot ja kivet ovat märkinä liukkaista. Luontopolun alku kulkee satama-alueen kupeessa, mutta niemen kärjen maisemat palkitsevat kulkijan.

Välkommen till Tulludden!

Här kan du vandra längs den sydligaste naturstigen på det finska fastlandet. Stigen, som går på ett naturskyddsområde, för dig till yttre skärgården, till Finlands sydligaste spets, där Skärgårdshavet och Finska viken möts.

Tulludden ger skydd för många hotade arter och är ett värdefullt häckningsområde för havsfåglar. Den utgör en viktig rastplats för fåglar då ett betydande flyttstråk går över området. Speciellt hösten kan bjuda på fantastiska naturupplevelser på udden, då flyttande fåglar samlas innan de tar sig över havet. Växt- och insektarterna på torrängarna och sandstränderna är enastående. Också undervattensnaturen är värdefull. Vid undervattensreven och -sandbankarna finns en mångformig djur- och växtvärld. Kulturarvet inom sjöfarten och krigshistorien är också rikt.

Naturstigen är 6,7 km lång. Den är markerad i terrängen med stolpar med vit ända.

Stigen är ställvis svårframkomlig och lämpar sig inte för rörelsehindrade. Klipporna och stenarna är hala när det är vått. Naturstigen går till en början i närheten av hamnområdet men längre fram är yverna fina och vandrigen mödan värd.

Welcome to Tulliniemi Peninsula!

The nature trail takes you through coastal scenery to view seascapes where the waters of the Gulf of Finland mix with the Archipelago Sea. The trail passes through a nature reserve.

Tulliniemi is a refuge for many threatened species, and an important resting and breeding area for seabirds. The peninsula is a significant staging point on a major bird migration flyway. Migrating birds particularly gather off the peninsula in spectacular numbers in the autumn before flying south over the Baltic Sea. The nature reserve's sandy shores and grassy meadows are home to a rich variety of plant and insect life. Life is also diverse beneath the waves where rocky reefs and sandbanks host rich marine ecosystems. Tulliniemi also has significant heritage sites relating to historic seafaring and naval warfare.

The 6.7-km nature trail is marked with white-topped posts.

Parts of the trail lead through difficult terrain, not suitable for disabled visitors. Rocky areas become slippery after rain. The trail initially leads past Hanko's port facilities, but out on the peninsula walkers are rewarded by splendid natural coastal scenery.

Vapaasatamatoiminta Tulliniemellä Frihamnsverksamheten på Tulludden The Freeport

Hangon Vapaasatama Oy perustettiin vuonna 1919 ja se sai vuokrata Tulliniemen alueen 30 vuodeksi. Tarkoituksena oli hoitaa kauttakulkuliikennettä Venäjälle valvotulla alueella ilman tullikäsittelyä. Kauppa ei kuitenkaan kukoistanut Neuvosto-Venäjällä ja valtio otti alueen takaisin 1925.

Valtioneuvosto antoi 1959 Hangolle luvan perustaa Tulliniemeen vapaavaraston, ja Hangon Yleinen Vapaavarasto perustettiin vuonna 1960.

Vuonna 1965 valtioneuvosto myönsi vapaavarastolle vapaasatamaoikeudet, minkä jälkeen yhtiö muutti nimekseen Suomen Vapaasatama Oy – Finlands Frihamn Ab. Sillä nimellä yhtiö on sen jälkeen toiminut.

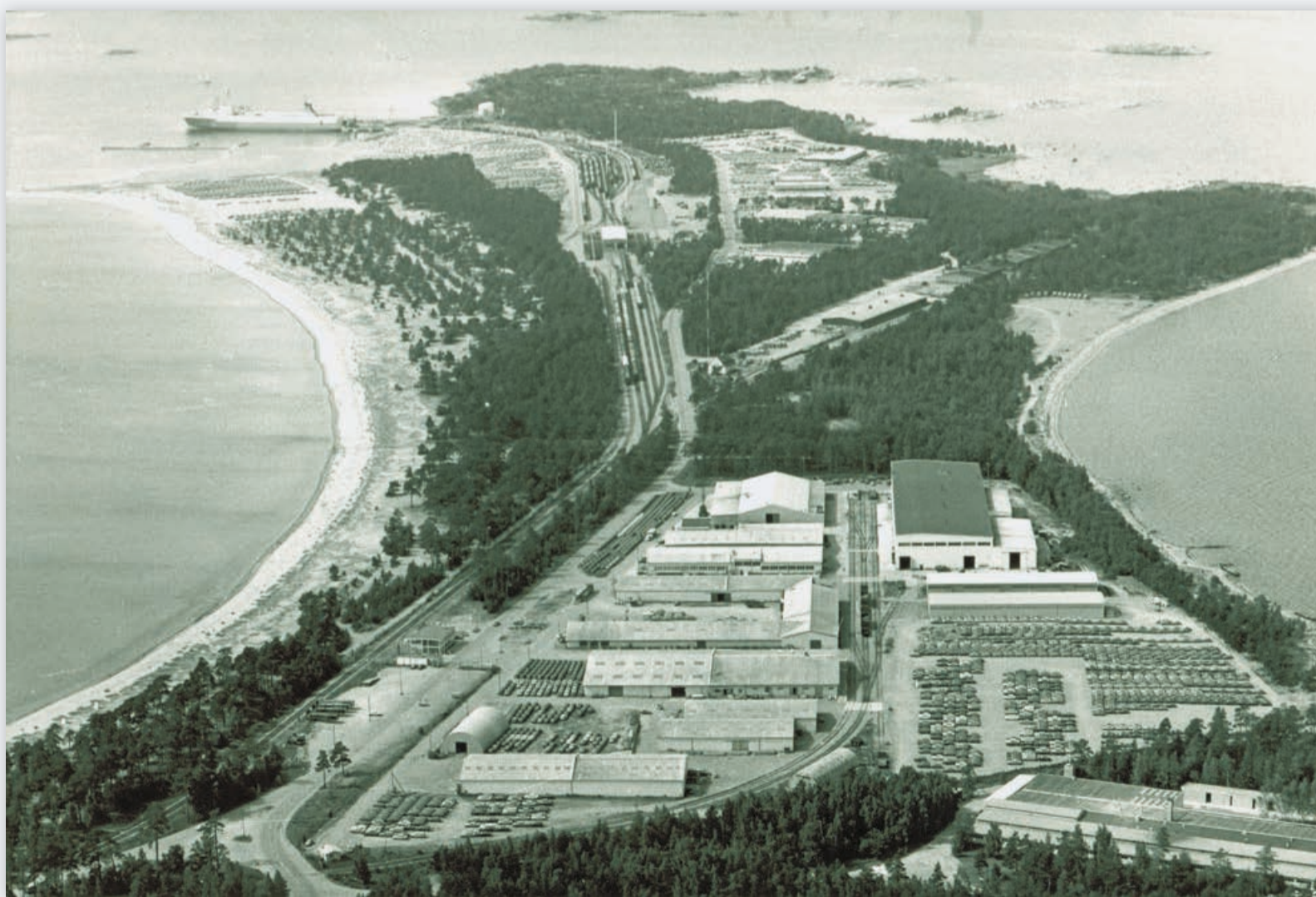
Hangö Frihamn Ab grundades år 1919 och bolaget fick hyra Tulludden för 30 år. Avsikten var att sköta transitotrafiken till Ryssland på ett övervakat område utan tullbehandling. Handeln i ryska Sovjetunionen blomstrade dock inte som väntat och staten tog tillbaka området år 1925.

År 1959 beviljade statsrådet Hangö tillstånd att grunda ett frilager på Tulludden, Hangö Allmänna Frilager Ab grundades år 1960.

År 1965 beviljade statsrådet Frilagret frihamnsrättigheter, varefter företaget ändrade sitt namn till Suomen Vapaasatama Oy – Finlands Frihamn Ab. Det namnet har företaget än i dag.

Hanko Freeport Ltd was established in 1919. The company leased Tulliniemi for a 30-year period aiming to tranship goods heading to or from Russia in a supervised area but with no customs formalities. Trade with Soviet Russia did not flourish, however, and the Finnish State took over the area again in 1925.

In 1959 the Government allowed Hanko to set up a free port storage zone, and the company Hangon Yleinen Vapaavarasto was set up in 1960 to run the facility. In 1965 the area was granted full free port status, and the company was renamed Freeport of Finland Ltd, as it is still known today.

Luonnonkaunis Tulliniemi sijaitsee tärkeän merireitin varrella, ja siellä on aina ollut kansainvälistä toimintaa.

Natursköna Tulludden ligger intill en viktig sjörut, och det har alltid förekommit internationell verksamhet på udden.

Tulliniemi is a beautiful natural peninsula but due to its location on a major shipping route it has always been used by international traders. Kuva/Bild/Photo: Raimo Kuittinen

Ajomiinan halkaisema Palawan

Drivmina sista stöten för Palawan

A luckless ship

Puulastissa kulkevalla Palawanilla syttyi 14.7.1932 vastaisena yönä tulipalo. Aluksen perä paloi vesilinjaan saakka, mutta keula säilyi paremmin. Jotta alus ei uppoaisi, se hinattiin seuraavana päivänä karille Tulliniemelle.

Karilla olevaan epäonniseen alukseen törmäsi 1940-luvulla ajomiina, joka halkaisi aluksen kahteen osaan. Palawan-hylyn osat ovat vähitellen huuhtoutuneet mereltä maihin.

Fartyget Palawan, lastat med trävaror, fattade eld natten mot den 14 juli 1932. Fartygets akter brann ända ner till vattenlinjen men fören förblev i bättre skick. För att fartyget inte skulle sjunka bogserades det följande dag till Tulludden upp på grund.

På 1940-talet stötte en drivmina mot det otursamma fartyget, som fortfarande låg på grund, och Palawan klövs itu. Under årtiondenas lopp har vrakdelarna sköljts upp på land.

On 14th July 1932 a fire broke out on the Palawan, which was sailing with a load of timber off Hanko. The vessel's stern end was particularly badly burnt. To save its cargo the ship was towed the next day to a reef near Tulliniemi.

Then in 1940 the unfortunate Palawan, still grounded on the reef, was struck by a drifting mine. The explosion split the ship's hull in two. Wreckage from the Palawan has gradually been washed ashore.

Tulliniemen vesillä on tapahtunut useita haaksirikkoja, ja täältä löytyy runsaasti vedenalaisia hylkyjä. I vattnen kring Tulludden har det skett flera skeppsbrott, här ligger det många vrak på havsbotten. Many shipwrecks can be found in the treacherous waters around Tulliniemi. Kuva/Bild/Photo: Erik Saanila

Merimerkki vai tähystysväylä? Sjömärke eller spaningslinje? Trees cleared for strategic reasons

Krimin sodan aikana (1853–1856) englantilaiset raivasivat Tulliniemen metsän läpi puuttoman kaistaleen, niin kutsutun Englannin linjan. On epäselvää onko kyseessä merimerkki vai tähystysväylä. On mahdollista, että englantilaiset halusivat seurata, mitä Tulliniemellä tai Länsisatamassa sijaitsevassa linnoituksessa tapahtui.

Linja osoittautui käytännölliseksi merimerkiksi myös rauhan aikana. Paikalle rakennettiin 1800-luvun lopulla peltinen sektorimajakka, joka oli käytössä 1980-luvun alkuun saakka. Tämän jälkeen majakka siirrettiin Itäsatamaan.

Under Krimkriget (1853–1856) högg engelsmännen upp en trädlös gränd genom skogen på Tulludden, den så kallade engelska linjen. Det är oklart om det var fråga om ett sjömärke eller om linjen användes för spaning. Det kan hända att engelsmännen ville följa med vad som hände vid Tulludden eller i befästningen i Västra hamnen.

Linjen visade sig vara ett utmärkt sjömärke också under fredstid. I slutet av 1800-talet byggdes på den en sektorfyr av plåt, och denna var i användning fram till början av 1980-talet. Efter det flyttades fyren till Östra hamnen.

During the Crimean War (1853–1856) British forces cleared a wide swath of the forest that then covered Tulliniemi to create a treeless strip known as “The English Line”, possibly for navigational reasons or to facilitate their observation of activities around the peninsula and the fortifications by the Western Harbour.

The treeless belt later proved to be a useful navigational aid during peacetime. A small metal lighthouse was erected here in the late 19th century. It remained in use until the early 1980s, when it was moved to the Eastern Harbour.

Kustaanvarustus on osa Hangon vanhaa linnoitusta, joka Krimin sodan aikana oli venäläisten hallinnassa. Kuva: Hangon museo

Gustafsvärn är en del av den gamla befästning i Hangö som under Krimkriget var i rysk besittning. Bild: Hangö museum

The defences at Kustaanvarustus are part of Hangö's old fortifications, which were held by Russian forces during the Crimean War. Reproduced with permission from Hanko Museum.

Karuissa saaristo-olosuhteissa kukkivat sitkeimmät I den kargaste skärgården växer de segaste arterna Hardy seashore flowers

Tulliniemen pohjoisranta vaihtuu hiekkarannasta karuksi kivikkorannaksi. Pyöreistä harjukivistä koostuvassa somerikossa kasvaa runsaana merikaali.

Merikaali on komea monivuotinen kasvi, joka viihtyy soraisilla, hiekkaisilla ja kivikkoisilla levien lannoittamilla merenrannoilla. Tulliniemen pohjoisrannalla on Uudenmaan suurin merikaali-esiintymä. Suomessa merikaali on harvinainen.

Luontopolun havumetsäosuudella voi nähdä erittäin uhanalaisen laukkaneilikan. Se on monivuotinen kasvi, joka vaatii valoa, mutta kestää hyvin kuivuutta. Laukkaneilikan lehdet ovat ympäri vuoden vihreät. Laji on koko maassa rauhoitettu.

Merikaali on maistunut saariston lampaille. Laidunnuksen hiivuttua kasvi on saanut rauhassa runsastua.

Får som gick på bete i skärgården gillade strandkålen. Betet har gått dock tillbaka och växten har fått breda ut sig i fred.

Sheep kept in the archipelago used to graze on sea kale. Fewer sheep are kept on the islands today, and this has helped the species to become more abundant.

På Tulluddens norra strand övergår sandstranden i karg, stenig strand. På klapperstensstranden med sina runda stenar växer rikligt med strandkål.

Strandkålen är en ståtlig, flerårig växt. Den trivs på grus-, sand- och stenstränder vid havet där den får näring från landdrivna alger. Den största förekomsten av strandkål i Nyland finns här på Tulluddens norra strand. Strandkålen är sällsynt i Finland.

Där naturstigen går genom barrskog kan man få syn på den starkt hotade arten backtrift. Den är en flerårig växt som kräver mycket ljus men tål torka. Backtriftens blad är gröna året runt. Arten är fridlyst i hela landet.

The northern shores of Tulliniemi vary from sandy beaches to barren rocky shores. Sea kale (*Crambe maritima*) plants are common where beaches of rounded pebbles have formed. Sea kale is a striking perennial plant that thrives on sandy or pebbly shores fertilised by washed up seaweed. It is rare along most of the Finnish coast, but the largest growths of sea kale in Uusimaa province can be seen here on the northern side of Tulliniemi.

Where the nature trail leads through coniferous forest you may see sea thrift (*Armeria maritima*) flowers. This perennial plant is endangered in Finland, and protected throughout the country. Sea thrift plants need light, but can tolerate dry conditions. Their leaves are green all year round.

Ketoja valloittavat männyt ovat uhka laukkaneilikalle, laidunnuksen sijaan eduksi.

Ett hot mot backtriften är tallen, som tar över torrängarna. Bete och slåtter gynnar däremot backtriften.

Sea thrift may vanish as shore meadows are overgrown by pine trees. Grazing animals and the mowing of meadows help them to thrive.

Sotavangeista naisten työsiirtolaan

Krigsfångläger och kvinnofängelse

Accommodation for troops, prisoners and delinquents

Neuvostoliittolaiset rakensivat Hangon vuokra-aikana 1940 Tulliniemelle väliaikaiseksi asutukseksi suuren kasarin, jossa oli kaksi tupaa. Jatkosodan aikana saksalaiset vuokrasivat Tulliniemen ja rakensivat sinne runsaat 100 parakkia sotilaille, jotka olivat lähdössä lomalle pohjoisesta.

Saksalaisten lähdettyä syyskuussa 1944 alue toimi mm. karanteenileirinä, jossa kuulusteltiin Neuvostoliittoon palautettavia sotavankeja.

Vuonna 1948 Tulliniemestä tehtiin naisten työsiirtola, jossa pidettiin lähinnä rattijuoppoudesta ja irtolaisuudesta tuomittuja naisia. Työsiirtola toimi 1960-luvulle saakka.

Sovjetsoldaterna byggde år 1940, då Hangö var utarrenderat till Sovjetunionen, en stor kasern på Tulludden. Den hade två stugor och användes som temporär förläggning. Under fortsättningskriget hyrde tyskarna Tulludden och uppförde på udden över 100 baracker åt sina soldater, som var på väg på permission från norr.

Efter att tyskarna lämnat området i september 1944 fungerade området bland annat som karantänläger, där man förhörde de krigsfångar som skulle återbördas till Sovjetunionen.

År 1948 gjordes Tulludden om till kvinnofängelse. Fångarna var främst kvinnor som dömts för rattfylleri eller lösdriveri. Fängelset var verksamt fram till 1960-talet.

In 1940, when Hangö was leased by the Soviet Union, extensive temporary barracks were built in Tulliniemi, with two main accommodation blocks. During the Continuation War (1941–44) Tulliniemi was leased by German military forces. More than 100 barracks blockhouses were built here to house troops on their way back to Germany from the north.

After the Germans left in September 1944, the area was used as a quarantine camp where prisoners-of-war were interrogated before being sent back to the Soviet Union.

In 1948 Tulliniemi was converted into a labour camp for women convicted for crimes such as drunken driving and delinquency. The camp remained in use into the 1960s.

Saksalaisten parakit palvelivat sodan jälkeen muun muassa 7. Miinanraivaajajalavueen kasarmeina 1944–48.

De tyska barackerna användes efter kriget bland annat som kaserner för den sjunde minsveparflottiljen åren 1944–48.

After the war Tulliniemi's German-built barracks housed men from the 7th Minesweeper Division during the years 1944–48.

Hankoniemi on lepakoiden muuttoväylä

Hangö udd fladdermössens flyttrutt

A major migration route for bats

Pikkulepakko
Trollfladdermus
Nathusius's pipistrelle
Pipistrellus nathusii

Niemen kärjessä Uddskatanilla on lepakoiden levähdyspaikka. Täällä lepakot saalistavat hyönteisiä ennen muuttoa meren yli ja odottavat muutolle suotuisaa säätä. Lepakot muuttavat täältä luultavasti sekä Viroon että Ruotsiin. Pikkulepakko suuntaa vielä kauemmas: se lentää aina Ranskaan saakka viettämään talvihorrostaan.

Maailman pohjoisin lepakkolaji pohjanlepakko on yleisin Suomessa tavatuista 13 lepakkolajista ja esiintyy koko maassa. Taajama-alueella saalistaessaan pohjanlepakko käyttää hyväkseen hyönteisiä houkuttelevia katuvaloja.

Spetsen av udden, Uddskatan är fladdermössens rastplats. Här jagar fladdermössen insekter och väntar på lämpligt väder innan de inleder sin flyttfärd över havet. Fladdermössen flyttar troligen härifrån både till Estland och till Sverige. Trollfladdermusen söker sig ännu längre bort: den flyger ända till Frankrike för att där falla i vinterdvala.

Världens nordligaste fladdermusart nordisk fladdermus är den vanligaste av de 13 fladdermusarter som påträffas i Finland och den förekommer i hela landet. I tätorter jagar denna fladdermus kring gatlyktor, vars ljus lockar insekter till sig.

Migrating bats gather in autumn at the tip of the peninsula at Uddskatan to rest and feed up on insects before flying over the sea when winds are favourable. Most of the bats probably fly to Estonia and Sweden for the winter, but Nathusius's pipistrelles (*Pipistrellus nathusii*) fly even further to hibernate in the milder climes of France.

The northern bat (*Eptesicus nilssonii*) has the most northerly range of any of the world's bats. It is the commonest of the 13 bat species found in Finland, occurring throughout the country. In built-up areas northern bats can be seen flying around streetlamps, hunting insects attracted to the light.

Syksyisin Uddskatanilla parveilee pariutumisaikaisissa olevia pohjanlepakoita.

På hösten svärmar nordiska fladdermöss vid Uddskatan för att para sig.

In autumn flocks of northern bats gather at Uddskatan to find mates.

Karja hoitaa luontoa

Boskapen vårdar naturen

Landscapes managed by livestock

Keltamatarä
Gulmåra
Lady's bedstraw
Galium verum

Tällä rannalla laiduntaa karjaa. Karja auttaa pitämään avoimena rantaniityn, joka muuten peittyisi ruovikkoon ja puskiin. Avoin niitty on kahlaajille ruovikkoa mielisempi ympäristö. Siellä peto ei pääse yllättämään lintua yhtä helposti kuin pensaikossa. Ruuan etsintäkin on sujuvampaa kuin ruovikossa. Rantaniityllä viihtyvät myös monet vaateliaat kasvilajit sekä päiväperhoset.

På denna strand går boskap på bete. Betesdjuren bidrar till att hålla strandängen öppen för annars skulle den växa igen av vass och buskar. Vadarna trivs bättre på den öppna ängen än bland vassen. På ängen kan inte rovdjur överraska fåglarna så lätt som i buskaget. Det är också lättare att hitta mat på ängen. På strandängen trivs många krävande växtarter samt dagfjärilar.

Cattle graze on these shores to help keep shore meadows open by preventing the overgrowth of reed-beds and scrub. Open shore meadows provide suitable habitat for many wading birds. They find it easier to forage for food in open areas, and with little vegetation cover predators cannot conceal themselves so easily. Many plants and butterflies with specific habitat requirements also thrive in shore meadows.

Laidunuksesta hyötyvät eritoten matalilla rannoilla viihtyvät kahlaajat, kuten meriharakka ja tylli.

Speciellt vadare som trivs på flacka stränder drar nytta av betet. Strandskata och större strandpipare är typiska sådana arter.

Waders that favour low-lying shore meadows, such as oystercatchers (*Haematopus ostralegus*) and ringed plovers (*Charadrius hiaticula*), particularly benefit from the presence of grazing animals.

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

HANGON KAUPUNKI
HANGÖ STAD

Lintujen levähdysalue Fåglarnas rastplats A vital refuge for birds

Haapana
Bläsand
Wigeon
Anas penelope

Gåsörsuddenin särkällä vesi- ja rantalinnut voivat lepäillä rauhassa. Särkällä ja sitä ympäröivällä matalikolla levähtää parhaimmillaan satoja joutsenia, sorsia ja kahlaajia. Särkkä matalikkoineen on linnustollisesti arvokkain osa luonnonsuojelualuetta. Huomio- liiveissä liikkuva lintuaseman henkilökunta laskee ja rengastaa lintuja täällä.

Alueen vedenalaisilla matalikoilla kasvaa meriajokasta, jonka katveesta monet selkärangattomat ja kalat löytävät ruokaa ja suojaa. Meriajokas on maittavaa apetta linnuille, esimerkiksi haapanalle. Meriajokasniityt ovat erittäin uhanalaisia. Suomen laajimmat yhtenäiset meriajokasniityt sijaitsevat Hankoniemellä.

Sjö- och strandfåglar får rasta i fred på Gåsörsudden. På sandudden och de omgivande grunda områdena vilar tidvis hundratals svanar, änder och vadare. Sandudden med omgivning utgör den värdefullaste delen av naturskyddsområdet för fåglarna. Fågelstationens personal i sina varselvästar räknar och ringmärker fåglar i området.

På de grunda bottarna i området växer bandtång, vars täta bestånd ger många ryggradslösa djur och fiskar både skydd och föda. Många fåglar smörjer gärna kråset med bandtång, exempelvis bläsanden. Undervattensängarna av bandtång är mycket hotade. De största, enhetliga bandtångsängarna i Finland finns här vid Hangö udd.

Many shore birds and water birds find safe refuge on the sandbank at Gåsörsudden. It may be possible to see hundreds of swans, ducks and waders on the sandbank and in the shallow waters around it. This is the most valuable part of the reserve in terms of birdlife. Staff from the ornithological station wearing high visibility clothing may be seen counting and ringing birds here.

Eel-grass (*Zostera marina*) beds grow in the shallow coastal waters here, providing shelter and food for many fish and marine invertebrates. Water birds including wigeons (*Anas penelope*) also graze on the aquatic eel-grass. Underwater eel-grass meadows are endangered marine habitats. Finland's most extensive eel-grass meadows are here around the Hanko Peninsula.

Meriajokasniityillä viihtyvät muun muassa siloneulat, merihevosien lähisukulaiset.

I bandtångsängarna trivs bland annat mindre havsnål, som är släkt med sjöhästarna.

Eel-grass meadows are rich in marine life, including straightnose pipefishes (*Nerophis ophidion*), closely related to sea-horses.

Kangasajuruohon uhanalaiset eläjät

Hotade arter på backtimjan

Thyme for butterflies

Voimakkaan yrttiseltä tuoksuvan kangasajuruohon mattomaiset kasvustot ovat monen perhoslajin paratiisi. Ajuruoholla elelee useita uhanalaisia perhosia, kuten dyynisulkanen, nunnakirjokoisia ja verikirjokoisia. Kangasajuruoho houkuttelee myös mehiläisiä meden keruuseen, ja se onkin hyvä hunajakasvi.

Kangasajuruoho on kärsinyt ketojen ja avointen, paahteisten ympäristöjen umpeenkasvusta. Sitä on siirtoistutettu Tulliniemessä uhanalaisten hyönteisten elinolojen kohentamiseksi.

Ajuruohoa on käytetty yskänlääkkeenä, morsiamen houkutteluun ja paholaisten karkottamiseen.

Backtimjanen har en stark, aromatisk doft och dess mattliknande bestånd är rena paradiset för många fjärilsarter. Flera hotade fjärilar lever på backtimjanen, bland annat enkelsprötat timjanfjädermott, gördelljusmott och blodrött ljusmott. Backtimjanen lockar också till sig bin på jakt efter nektar för den är en fin honungsväxt.

Backtimjanen har lidit av att torrängar och öppna, solstekta miljöer vuxit igen. Man har flyttat backtimjan från andra områden till Tulludden för att förbättra livsbetingelserna för hotade insekter.

Timjan användes tidigare som hostmedicin, till att locka fästmör och till att fördriva djävulen.

Sweetly-scented mats of wild thyme (*Thymus serpyllum*) are irresistible to many butterfly species, including threatened species such as *Merrifieldia tridactyla*, silver-barred sable (*Pyrausta cingulatus*), and scarce crimson and gold (*Pyrausta sanguinalis*). Bees are also attracted to feed on the nectar in wild thyme flowers, which makes excellent honey.

Wild thyme has declined in Finland due to the overgrowth of meadows and other sunlit habitats. Wild thyme plants have been transplanted to new growth sites in Tulliniemi to benefit threatened insects.

Thyme plants have been used in cough medicines, to attract brides, and to drive away demons.

Kangasajuruoho on tärkeää ravintoa monelle perhoselle.

Backtimjanen är viktig näring för många fjärilsarter.

Wild thyme growths are an important source of food for many butterflies.

Ruokaa, suojaa ja lisääntymispaikkoja

Mat, skydd och lekplats

Valuable vegetation above and beneath the waves

Tällä kalliolla kasvaa mehevää isomaksaruohoa, joka on erittäin uhanalaisen isoapollon toukkien herkkua.

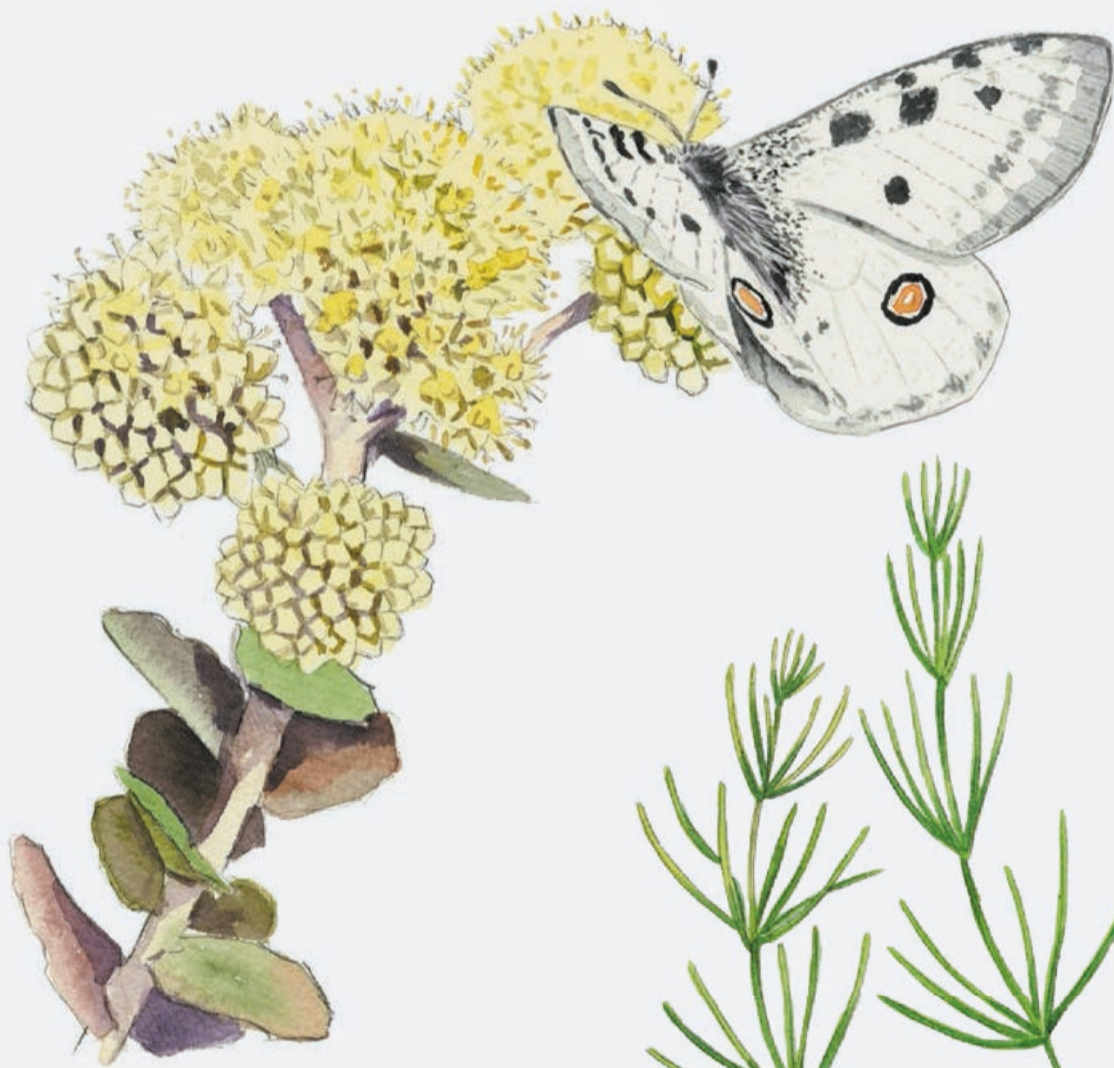
Kalliolta avautuvan matalan Gåsörsvikenin lahden hiekkapohjalla viihtyvät erilaiset vidat ja näkinpartaislevät. Ne tarjoavat suojaisia kutuja kasvupaikkoja monille kalalajeille, muun muassa kampilalle, ahvenelle, särjelle ja siialle. Näkinpartaislevät ovat hyvin herkkiä rehevöitymiselle, ja useat niistä ovatkin nykyään uhanalaisia Suomessa.

På den här klippan växer kärleksört. Denna fetbladsväxt är apollofjärillarvens delikatess.

I den grunda, sandbottnade Gåsörsviken växer olika naten och kranlager. De bildar en skyddad lek- och uppväxtmiljö för många fiskarter, bland annat flundra, abborre, mört och sik. Kranalgerna är mycket känsliga för övergödning, och många av dem klassas nuförtiden som hotade i Finland.

Orpine (*Hylotelephium telephium*) may be seen growing here in stony ground. The caterpillars of apollo butterflies (*Parnassius apollo*), a threatened species in Finland, readily feed on orpine.

The shallow sandy sea bed in Gåsörsviken Bay provides growth sites for aquatic plants including pondweeds and charales algae. Their underwater growths provide sheltered spawning and breeding areas for many fish species, including flounder (*Platichthys flesus*), perch (*Perca fluviatilis*), roach (*Rutilus rutilus*) and whitefish (*Coregonus lavaretus*). Charales algae are sensitive to rising nutrient levels, and many species are today threatened in Finland.

Isomaksaruoho, Kärleksört, Orpine, *Hylotelephium telephium*
Isoapollo, Apollofjäril, Apollo, *Parnassius apollo*

Mukulanäkinparta on yleisin näkinpartaislevämme.

Borststräfsen är den vanligaste kranalgen i Finland.

Chara aspera is the most common charales seaweed species in Finland.

Kampela, Flundra, European flounder, *Platichthys flesus*

Pyyntiverkkoja ja lintujen laskentaa Fångstnät och fågelräkning Mist nets and bird surveys

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys, Tringa ry, perusti Hangon lintuaseman vuonna 1979. Asemalla kerätään tutkimustietoa rengastamalla sekä laskemalla muuttavia ja levähtäviä lintuja.

Rengastettavat linnut pyydystetään verkoilla, jotka koulutettu rengastaja tarkistaa säännöllisesti. Rengastamalla saadaan tietoa lintujen muutosta, käyttäytymisestä ja ympäristön tilan muutosten vaikutuksista lintuihin.

Pyyntiverkkoja on niemen alueella noin 30. Verkoilla saa vieraila vain rengastajan kanssa!

Annathan henkilökunnalle tutkimus- ja työrauhan.

Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry grundade Hangö fågelstation år 1979. Vid stationen samlar man in forskningsdata genom att ringmärka och räkna flyttande och rastande fåglar.

Man fångar de fåglar som ringmärks med hjälp av nät, som utbildade ringmärkare kontrollerar regelbundet. Genom ringmärkning får man information om fåglarnas flyttning och beteende och om hur förändringar i miljöns tillstånd inverkar på fåglarna.

Det finns ungefär 30 fångstnät på udden. Besökare får gå fram till näten endast tillsammans med en ringmärkare!

Visst ger du stationens personal arbetsro.

Hanko ornithological station was set up by the Helsinki ornithological society, Tringa, in 1979. Scientific information is compiled here by counting and ringing birds flying through or resting in the area on migration. Birds for ringing are caught in mist nets regularly checked by expert bird-ringers. Information on the movements of ringed birds can tell us about their migration routes, their behaviour, and even the impacts of changes in the environment.

About 30 mist nets are put up around the peninsula. Visitors may not check the nets except together with expert ringers.

Please let the staff of the ornithological station conduct their research work undisturbed.

Lintuasemalla rengastetaan vuosittain noin 10 000 lintua. Rengastettavana kuusitiainen.

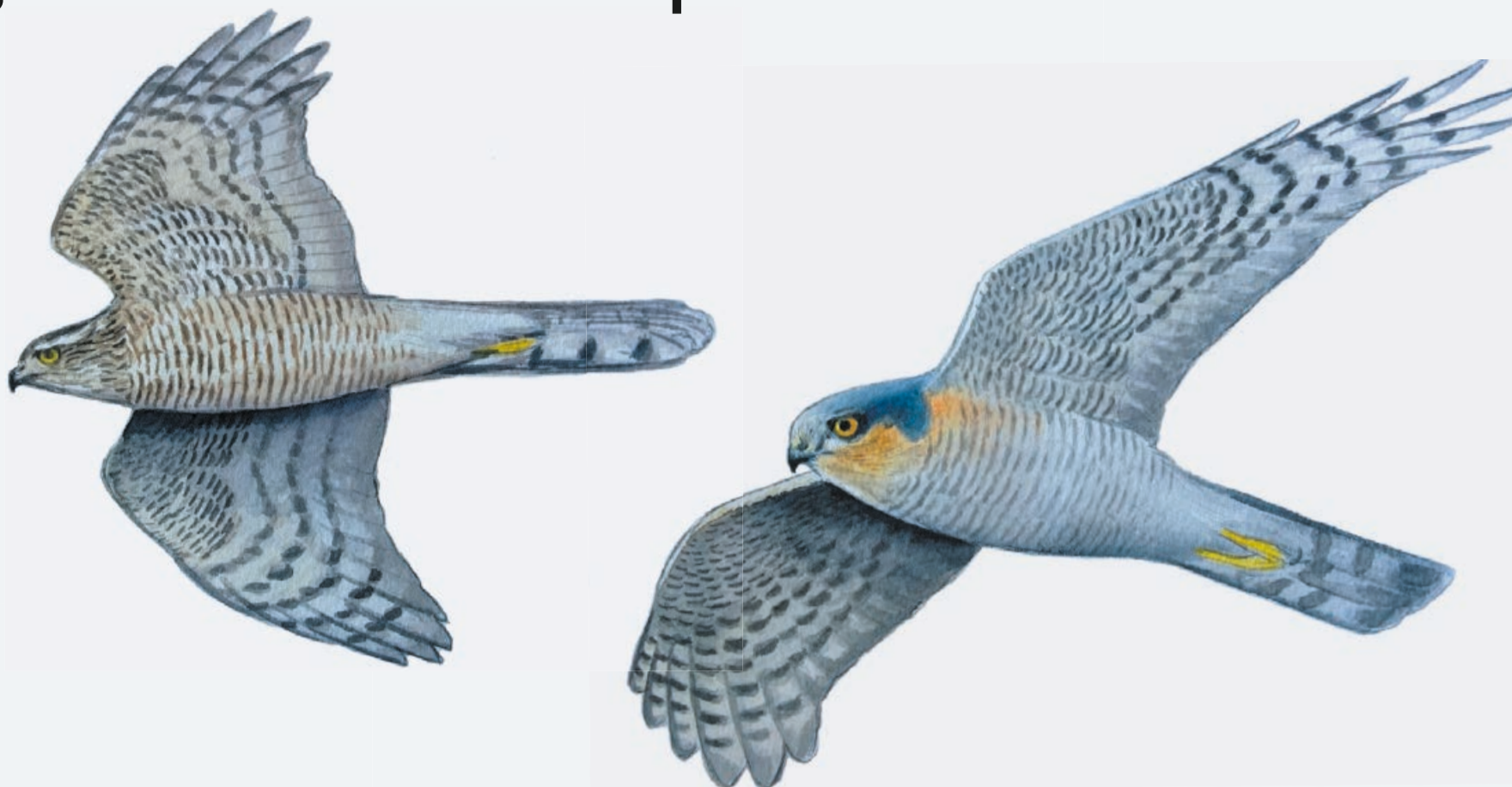
Vid fågelstationen ringmärks årligen ca 10 000 fåglar. Här ringmärks en svartmes.

About 10,000 birds are ringed at the ornithological station each year. The bird ringed here is a coal tit (*Parus ater*).

Meno-paluu meren yli

Tur och retur över havet

Long distance overseas trips

Tällä niemellä rengastettuja varpushaukkoja on tavattu Kreikassa ja Espanjassa asti.
Sparvhökar som har ringmärkts här på denna udde har påträffats ända borta i Grekland och Spanien.
Sparrowhawks (*Accipiter nisus*) ringed here at Tulliniemi have been found as far away as Greece and Spain.

Hankoniemi ja sen kärki Uddskatan työntyvät pitkälle mereen. Monet linnut välttelevät muuttomatallaan meren ylitystä mahdollisimman pitkään. Alati kapenevaa Hankoniemeä seuraillessaan ne lopulta päätyvät syksyisin valtavana parvina niemen kärkeen. Keväällä Hankoniemi on etelästä saapuville muuttolinnuille ensimmäinen levähdyspaikka raskaan merenylityksen jälkeen. Niemen kärjestä lasketaan vuosittain noin puoli miljoonaa ohimuuttavaa lintua. Parhaimpina muuttopäivinä kymmenet tuhannet linnut ohittavat alueen.

Muutosta kerättyjen tietojen avulla voidaan tutkia muun muassa ilmastonmuutoksen vaikutusta lintujen muuton ajankohtaan. Esimerkiksi haahkan kevätmuuton alku on aikaistunut noin kolmella viikolla 30 vuodessa.

Hangö udd och dess yttersta spets Uddskatan skjuter långt ut i havet. Många fåglar försöker så länge som möjligt undvika havet under sin flyttfärd. På hösten följer flyttande fåglar den avsmalnande Hangö udd och samlas vid uddens spets i stora flockar. På våren är Hangö udd den första rastplats för fåglar som tillryggalagt den tunga färden över havet. Årligen gör man observationer av ungefär en halv miljon flyttande fåglar vid Hangö udds spets. Under de bästa dagarna passerar tiotusentals fåglar området.

Med hjälp av de uppgifter man samlat in om fåglarnas flyttning kan man bland annat undersöka hur klimatförändringen påverkar flyttningstiden. Exempelvis ejderns vårflyttning sker i dag ca tre veckor tidigare än för 30 år sedan.

Hanko Peninsula, with Uddskatan at its tip, extends a long way into the sea. Many migrating birds try to stay over land for as much of their journey as possible. In autumn birds flying south from Finland over land are often funnelled into large flocks by the time they reach the end of the narrowing peninsula. Then in spring, Hanko Peninsula is often the first place returning birds can rest after their arduous flight over the sea. Every year some half a million migrating birds are counted passing the end of the peninsula. During the peak migration season tens of thousands of birds may pass through the area on a single day.

Studies of migrating birds can reveal the impacts of climate change on their migratory behaviour. Eiders (*Somateria mollissima*), for example, today start returning to Finland in the spring about three weeks earlier than in the 1980s.

Tervetuloa Suomen eteläkärkeen Välkommen till Finlands sydspets! Welcome to the southernmost tip of mainland Finland!

Olet nyt Suomen eteläisimmässä kärjessä, ulkosaariston ja avomeren äärellä. Tästä itään avautuu Suomenlahti ja pohjoiseen Saaristomeri. Edessä aukeaa Tulliniemen saaristo, joka on tärkeä merilinnuston pesimäalue. Ulkosaariston saarilla ja luodoilla pesii lukuisia kahlaajia ja vesilintuja, esimerkiksi haahkoja.

Naarashaahkat huolehtivat poikasista usein yhdessä. Koirashaahkat kerääntyvät alkukesästä vaihtamaan höyhenpukunsa niemen edustan vesialueille. Haahka vaihtaa sulkansa vedessä, jotta se pääsee sukeltamalla pakoon vihollisiaan silloin kun sen lentokyky on siipisulkien vaihtamisen ajaksi mennyttä.

Du står nu på Finlands sydligaste spets, vid yttre skärgården och öppna havet. Härifrån österut ser du Finska viken och norrut Skärgårdshavet. Rakt framför dig har du Tulluddens skärgård, som är ett viktigt häckningsområde för havsfåglar. På öarna och skären i yttre skärgården häckar otaliga vadare och sjöfåglar, exempelvis ejdrar.

Ejderhonorna, eller ådorna, sköter ofta om ungarna tillsammans. Ejderhannarna, eller gudingarna, samlas på vattenområdena utanför udden för att rugga i början av sommaren. Ejdern ruggar i vattnet, så att den kan fly fienden genom att dyka. Då vingpennorna byts kan ejdern inte flyga undan.

You are now standing on the very southernmost point of the Finnish mainland. The open waters of the Gulf of Finland lie to the east, and the island-dotted waters of the Archipelago Sea extend to the north and west. In front of you, the islands of the Tulliniemi Archipelago are an important nesting area for seabirds. Many waders and sea ducks, including eiders (*Somateria mollissima*), breed out on the islands and skerries.

Female eider ducks often get together to look after several broods of ducklings in eider nurseries. Male eiders flock together offshore in early summer to moult. Eiders stay out at sea when moulting, so that they can escape predators by diving while they are unable to fly.

Tulliniemen strateginen merkitys

Den strategiskt viktiga Tulludden

A strategic peninsula

Ruotsin valtio perusti 1600-luvulla Hangon eteläisimpään kärkeen tulliaseman, josta nimi Tulliniemi on peräisin. Tullia perittiin Itämeren ja Suomenlahden välillä liikennöiviltä laivoilta. Niemellä oli myös ruotsalaisten linnoitus Skansholmen.

Suojaisat väylät ja välitön avomeriyhteys ovat kautta aikojen tehneet Hankoniemestä halutun tukikohdan, myös Ruotsin ja Venäjän laivastoille.

Talvisodan jälkeen Hankoniemi vuokrattiin 30 vuodeksi Neuvostoliitolle. Tulliniemi oli tärkeä osa tätä laivastotukikohtaa ja Uddskatanille sijoitettiin kolme raskasta 130 mm tykkiä. Neuvostoliittolaiset lähtivät Hangosta myöhäissyksyllä 1941.

Konungariket Sverige grundade en tullstation på den yttersta spetsen av Hangö udd på 1600-talet. Namnet Tulludden härstammar från den här tiden. Tull uppbars för fartyg som seglade mellan Egentliga Östersjön och Finska viken. På udden fanns också svenskarnas befästning Skansholmen.

Hangö udd har alltid varit en eftertraktad bas också för den svenska och den ryska flottan på grund av de skyddade farlederna och å andra sidan den direkta kontakten med öppna havet.

Efter vinterkriget utarrenderades Hangö udd till Sovjetunionen för 30 år. Tulludden var en viktig del av denna marinbas, och på Uddskatan placerades tre tunga 130 millimeters kanoner. Sovjetsoldaterna lämnade Hangö i slutet av hösten 1941.

In the 17th century Finland's Swedish rulers set up a customs post at the southernmost end of the Hanko Peninsula. The name Tulliniemi means customs-peninsula. Customs duties were collected from ships sailing between the Gulf of Finland and the Baltic Proper. The Swedish fort Skansholmen was also located here.

Hanko's unique combination of sheltered seaways and immediate access to the open waters of the Baltic has always made it a strategic location. Bases here have served Swedish and Russian navies in the past.

After the Winter War (1939–40) Finland was obliged to lease the whole of Hanko Peninsula to the Soviet Union for a 30-year period. Tulliniemi was an important part of the leased naval base, and the Soviets emplaced three large 130-mm naval guns at Uddskatan. But Soviet troops did not occupy Hanko long, since they abandoned the peninsula in late 1941 during the Continuation War.

Neuvostosotilaiden ottamia kuvia löytyi Hangosta sotajoukkojen lähdettyä niemeltä. Kuva: Hangon museo

Foton som sovjetsoldater tagit hittades i Hangö efter att trupperna lämnat udden. Bild: Hangö museum

Photographs taken by Soviet soldiers were found in Hanko after Soviet forces abandoned the peninsula. Photo: Hanko Museum